

Občinska redarstva v Sloveniji – analiza dosedanjega razvoja in pogled v prihodnost

Miha Dvojmoč

Namen prispevka:

Varnost je pomemben dejavnik za zadovoljstvo prebivalcev lokalne skupnosti. Za zagotavljanje varnosti je pomembno sodelovanje različnih akterjev, še posebej policije in občinskega redarstva. Namen prispevka je predstaviti organe za zagotavljanje varnosti na lokalni ravni, kot sta občinsko redarstvo in občinska inšpekcija, predstaviti zakonsko ureditev ter analizirati njihov razvoj.

Metode:

Z analizo vsebine pisnih virov smo pregledali strokovno literaturo in zakonodajo ter naredili primerjalno analizo zakonov. Uporabili smo deskriptivno metodo in metodo klasifikacije, ki sta nam pomagali pri analiziranju in predstavitvi lokalnih organov za zagotavljanje varnosti ter umestitvi na slovensko področje.

Ugotovitve:

Sodelovanje med policisti in občinskimi redarji se v nekaterih primerih ni razvilo v tej meri, da bi ustrezalo partnerstvu. Redarstvo je občinski prekrškovni organ, katerega delovno področje določajo zakoni in predpisi. Občinsko redarstvo se je začelo razvijati leta 1998 s sprejetjem Zakona o varnosti cestnega prometa (ZVCP, 1998). Od takrat so se pristojnosti in pooblastila samo še razvijala in nadgrajevala. V slovenskem prostoru je to dokaj mlada dejavnost, saj se je razvoj občinskih redarstev pojavil šele leta 2006 s sprejetjem Zakona o občinskem redarstvu (ZORed, 2006). Izkušnje iz prakse kažejo, da je bistvo občinskih redarjev opozarjanje, izvajanje nekaterih ukrepov v prometu in mandatno kaznovanje storilcev prekrškov.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek predstavlja pregled razvoja lokalnih organov za zagotavljanje varnosti v Republiki Sloveniji.

UDK: 351.74/.76(497.4)

Ključne besede: občinsko redarstvo, redarji, lokalna samouprava, praksa, teorija

Municipal Wardens in Slovenia – The Analysis of Current Developments and Perspectives

Purpose:

Safety is an important factor for the satisfaction of local community residents. The cooperation of various actors is important to ensure safety, especially the

cooperation of the police and municipal warden service. The purpose of this paper is to present the authorities for ensuring safety at the local level, such as municipal warden service and municipal inspection service, to present the regulation, and analyse their development.

Design/Methods/Approach:

We analysed the content of the written sources, reviewed the scientific literature and legislation, and made a comparative analysis of the laws. In addition, we used the descriptive method and the method of classification, which assist us in analysing and presenting the local authorities for ensuring safety in the Republic of Slovenia.

Findings:

In some cases, cooperation between police officers and municipal wardens did not develop into a partnership. Wardens are a municipal misdemeanour body whose work area is determined by the laws and the regulations. The municipal warden service began to develop in 1998, with the adoption of the Road Traffic Safety Act (Zakon o varnosti cestnega prometa, 1998). The responsibilities and powers have been developed and upgraded since then. The municipal warden service is a young service in Slovenia. It was established in 2006, with the adoption of the Act on local police (Zakon o občinskem redarstvu, 2006). The experience shows that the essence of the municipal wardens is a warning, the implementation of certain measures in the traffic and the mandate punishing of the offenders.

Originality/Value:

The paper presents an overview of the development of local authorities for ensuring safety in the Republic of Slovenia.

UDC: 351.74/.76(497.4)

Keywords: municipal warden service, municipal warden, local self-government, practice, theory

1 UVOD

Vloga lokalnih skupnosti v posameznih državah se pri oblikovanju politik in izvajanja aktivnosti za zagotavljanje večje varnosti odraža v dveh smereh. Na eni strani gre za povečanje števila posvetovalnih organov, ki jih tvorijo organi policije in lokalnih skupnosti. Takšno rešitev je poznal že Zakon o policiji (ZPol, 1998), ki je določal, da policija ustanovi poseben posvetovalni organ, ki za območje posamezne policijske uprave periodično obravnava varnostno problematiko. Na drugi strani pa pozna evropska zakonodaja (kot je npr. Evropska listina lokalne samouprave in zakonodaje s področja organizacije, delovanja in financiranja lokalnih skupnosti) rešitve, ki lokalnim skupnostim dajejo možnost ustanavljanja posebnih organov za zagotavljanje varnosti. Po mnenju Lavtarja (2004) se pretežno naloge teh organizacijskih oblik, ki so v pristojnosti lokalne skupnosti, osredotočajo na nadzor nad prometom in zagotavljanje javnega reda in miru. Mestna občina ustanovi mestno redarstvo, občina pa lahko ustanovi občinsko

redarstvo z odlokom, ki ga na predlog županje ali župana sprejme občinski svet (Zakon o občinskem redarstvu [ZORed], 2006, 2. čl., 1. odst.).

V prispevku bomo predstavili lokalne organe za zagotavljanje varnosti v Sloveniji, kot sta občinsko redarstvo in občinska inšpekcija. Občine lahko organizirajo redarsko službo na tri načine. V večjih občinah bodo organizirale redarstvo kot mestno (mestne občine) oziroma občinsko redarstvo, tj. samostojno službo znotraj občinske uprave. Če gre za manjše občine, pa lahko storijo dvoje: zaposlijo občinskega redarja ali pa skupaj z dvema ali več občinami ustanovijo organ skupne občinske uprave. V tem primeru bo v skladu z Zakonom o financiranju občin (ZFO-1, 2006) država sofinancirala polovico sredstev, ki so potrebna za delovanje takega organa (Lavtar, 2007). Milunovič (2001) razloži, da veljajo za upravljanje občinskega premoženja posebna pravila, ki so predpisana v zakonskih in podzakonskih aktih. Ta pravila so zajeta v treh temeljnih načelih: načelu dobrega gospodarja, načelu ohranjanja in obnavljanja premoženja in v načelu omejenega razpolaganja s premoženjem.

Delovno področje in naloge občinskega redarstva določa zakon ali na podlagi zakona izdan občinski predpis (ZORed, 2006, 3. čl., 1. odst.). ZORed (2006) po besedah Lavtarja (2006) prvič, odkar je v Republiki Sloveniji moderna lokalna samouprava, celovito ureja ustanovitev in organizacijo ter določitev delovnega področja in nalog občinskega redarstva. ZORed (2006) določa tudi pogoje za opravljanje nalog pooblaščenih uradnih oseb občinskega redarstva, pooblastila občinskega redarja, uniformo, označbe in opremo občinskih redarjev ter vsebino in način vodenja evidenc, ki jih zahteva Zakon o prekrških (ZP-1-UPB8, 2011). ZORed (2006) je opredeljeval tudi pooblastila občinskih redarjev, ki pa so bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o občinskem redarstvu (ZORed-A, 2017) spremenjena. Značaj pooblastil občinskega redarja, predvsem pa njegov neposreden stik z državljani, zahteva, da osebe, ki ta pooblastila izvajajo, izpolnjujejo pogoje, ki zagotavljajo zakonitost in sorazmernost izvajanja pooblastil in v tem okviru varovanje človekovih pravic in svoboščin. Občinski redar ima pri opravljanju nalog naslednja pooblastila, ki so določena v 10. členu ZORed-A (2017): opozorilo, ukaz, ugotavljanje identitete, varnostni pregled osebe, zaseg predmetov, zadržanje osebe, uporabo prisilnih sredstev: telesne sile, sredstev za vklepanje in vezanje, plinskega razpršilca.

Za namen članka smo uporabili analizo vsebine pisnih virov, s katero smo pregledali strokovno literaturo in zakonodajo ter naredili primerjalno analizo zakonov. Uporabili smo deskriptivno metodo in metodo klasifikacije, ki sta nam pomagali pri analiziranju in predstavitvi lokalnih organov za zagotavljanje varnosti ter umestitvi na slovensko področje.

Cilj članka je predstaviti lokalne organe za zagotavljanje varnosti ter umestitev le teh na slovensko področje. V prispevku bomo analizirali občinsko redarstvo in občinsko inšpekcijo. V poglavju o pooblastilih občinskega redarja je zaslediti veliko nejasnosti in nedorečenosti. Dodatno zmedo povzroča tudi zakonodajalčeva tehnika določanja, s katero mora izvajalec upoštevati načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policije. Žaberl (2016) navaja, da je opisano prišlo do izraza v obdobju, ko so se občinskim redarjem podeljevale nove pristojnosti in naloge na področju varnosti cestnega prometa, nadzora cest ter javnega reda in miru ter še

posebej takrat, ko je bila sprejeta nova policijska zakonodaja. Glede na to, da gre pri izvajanju redarskih pooblastil za posege v človekove pravice in svoboščine, ni nobenega dvoma o tem, da morajo biti posegi zapisani jasno in nedvoumno.

2 RAZVOJ DEJAVNOSTI OBČINSKEGA REDARSTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI

V preteklosti smo imeli na ozemlju današnje države različne oblike občinskih varnostnih organov. Lavtar (2006) navaja, da so lokalni policijsko-varnostni organi prvič omenjeni že v 15. in 16. stoletju v t. i. Gorskih bukvah. Leta 1849 je po mračni revoluciji Zakon o občinah določene varnostne naloge prenesel na novoustanovljene občine. Bachov absolutizem je sicer kmalu po tem prelomnem obdobju za več kot desetletje zavrl proces decentralizacije in oblikovanja moderne občine na območju tedanjega avstrijskega dela monarhije.

Toda 1862. leta sprejeti Zakon o občinah je že prvi sistematični poskus podelitve varnostnih pristojnosti občin, saj je kot občinske pristojnosti opredelil tudi skrb za varnost ljudi in lastnine ter skrb za občinske ceste, zato so občine organizirale občinska nadzorstva (»policijstva«). Ta ureditev je veljala vse do prve svetovne vojne. Tudi med obema vojnama so nekatere slovenske občine (ne vse, ker so te naloge in pristojnosti morale financirati iz lastnih sredstev) obdržale občinske stražnike. Ti so vse do leta 1928 opravljali službo po starem izročilu, od tedaj dalje pa so uvedli enotna pravila, ki so jih povzeli po ureditvi nekdanje Kraljevine Srbije. Leta 1933 je ban Dravske banovine po izidu Zakona o občinah izdal uredbo, s katero je uredil položaj občinskih uslužbencev, med katere so spadali tudi občinski stražniki. Pet let kasneje je izdal še pravilnik, s katerim je enotno uredil izvajanje strokovnih tečajev za občinske uslužbence. Zaradi pomanjkanja denarja so številne pobude za enotno usposabljanje občinskih stražnikov ostale neuresničene (Lavtar, 2006).

Ureditev po drugi svetovni vojni je prekinila tradicijo lokalnih varnostno-policijskih enot. Šele leta 1944 je Zakon o lokalni samoupravi (v Lavtar, 2006) z 21. členom občinam vrnil tisto, kar so nekoč že imele. Zakon o lokalni samoupravi (Juvan Gotovac, 2001) je občinam v izvorno pristojnost dodelil vse funkcije (vendar ne taksativno), ki so vitalnega pomena za življenje in delo njenega prebivalstva in se lahko v občini kot lokalni skupnosti uresničujejo in obvladujejo bolj racionalno in učinkovito kot s centralno, državno oblastjo. Leta 1998 sprejeti Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP) je uredil pristojnosti občinskih redarstev na področju mirujočega prometa in s podzakonskim predpisom uredil enotno uniformo in oznake. Leta 2004 je stopil v veljavo novi Zakon o varnosti v cestnem prometu (ZVCP-1), ki je prinesel nove pristojnosti in pooblastila občinskim redarjem. Od tedaj dalje so se pooblastila in pristojnosti samo še širile oziroma nadgrajevale, zato je to področje dela zelo zaznamovalo delovanje občinske uprave, predvsem na področju prilagajanja sprememb, ki jih je narekovala nova oziroma dopolnjena zakonodaja (Sodja, 2009). Glede na navedene pravne podlage in zaradi razdrobljenosti ter širokega kroga različnih pravnih aktov, ki normativno urejajo delovno področje občinskih redarstev, je

bilo treba delovno področje, pristojnosti, naloge in dolžnosti občinskih redarstev končno celovito urediti v »krovnem« zakon, in sicer leta 2006 v ZORed in leta 2017 sprejetih spremembah ZORed-A, dodatne naloge ter dolžnosti pa opredeljuje tudi novi Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1) iz leta 2006.

2.1 Zakonska ureditev občinskega redarstva

Občinsko redarstvo zakonsko urejajo Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, 2004), Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1, 2006) in Zakon o občinskem redarstvu (ZORed, 2006). ZORed (2006) je predvsem organizacijski predpis, toda zaradi prehodne določbe v ZJRM-1, ki je bil sprejet junija 2006, so z uveljavitvijo ZORed (2006) občinski redarji dobili pooblastila tudi na področju varstva javnega reda in miru. Naloge, ki jih je natančno opredeljeval ZJRM-1 (2006), so lahko s sprejetjem ZORed (2006) poleg policije uporabljali tudi občinski redarji.

2.1.1 Zakon o varnosti cestnega prometa iz leta 1998

Leta 1998 je bil sprejet Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP), ki je preimenoval komunalne redarje v občinske redarje in jim podelil pristojnosti nadzora nad ustavljenimi in parkiranimi vozili. Jasno je opredelil tudi naloge občin na področju prometa, ki so po novem postale odgovorne za nemoten in varen promet na občinskih cestah, vendar so lahko občinski redarji ukrepali samo na območjih mirujočega prometa. Opisano je leta 2004 poskušal odpraviti dopolnjen in spremenjen Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1), ki je občinskim redarjem določil tudi nalogo nadzora nad udeleženci cestnega prometa, ni pa uredil urejanja prometa v območjih umirjenega prometa in območjih za pešce (Modic, Lobnikar in Dvojmoč, 2014).

Vzporedno z nastajanjem Zakona o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, 2004) je nastajal tudi Zakon o občinskem redarstvu (ZORed, 2006). Lavtar (2004) meni, da je bilo izhodišče pripravljavcev obeh zakonov, ZVCP-1 (2004) in ZORed (2006), povečati vlogo lokalnih skupnosti pri zagotavljanju varnosti prebivalcev. Tako je bilo treba ohraniti občinsko redarstvo v njihovi osnovni vlogi in položaju ter okrepiti njihovo vlogo pri zagotavljanju varnosti. Občinsko redarstvo je v slovenskih občinah uveljavljena javna služba, ki ga slovenska lokalna samouprava pozna že od izvedbe reforme v letu 1994. Poudariti je treba, da redarjev niso imeli v vseh občinah, vendar jih povsod tudi niso potrebovali. Podlaga za ustanovitev redarstva je namreč ocena varnostnih razmer v konkretni občini (Lavtar, 2004).

2.1.2 Zakon o občinskem redarstvu (2006) in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o občinskem redarstvu (2017)

Zakon o občinskem redarstvu (ZORed, 2006) predstavlja pomembno prelomnico z vidika pomena in vloge občinskega redarstva v slovenskem prostoru, saj določa obvezno opravljanje nalog občinskega redarstva, s tem pa opredeljuje ustanavljanje mestnih redarskih služb na nivoju mestnih občin in možnost oblikovanja medobčinskega redarstva, ki ga ustanovijo dve ali več občin skupaj z odlokom. Lahko pa občina ne ustanovi občinskega redarstva ali medobčinskega

redarstva, a z odlokom o organizaciji in delovnem področju občinske uprave določi, da naloge občinskega redarstva opravlja občinski redar ali občinska redarka. Občinsko redarstvo tako skrbi za javno varnost in javni red na območju občine v skladu z občinskim programom varnosti, načrtom, ki mora vsebovati tudi delovanje občinskih redarjev. Z uveljavitvijo ZORed (2006) je policija dobila partnerja pri zagotavljanju javne varnosti oziroma javnega reda in miru. Delovno področje in naloge občinskega redarstva določa zakon ali na podlagi zakona izdan občinski predpis (Modic et al., 2014). Leta 2017 pa je prišlo do sprejetja Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o občinskem redarstvu (ZORed-A), ki prinašajo zlasti novosti na področju pooblastil občinskih redarjev. Tako ima občinski redar po ZORed-A (2017) pri opravljanju nalog naslednja pooblastila: opozorilo, ustna odredba, ugotavljanje identitete, varnostni pregled osebe, zaseg predmetov, zadržanje osebe, uporaba telesne sile, sredstev za vklepanje in vezanje ter plinskega razpršilca. Poleg tega lahko po spremembi zakona občinski redar z zadržanjem začasno omeji gibanje osebi v postopku, hkrati pa so spremenjeni pogoji, ob katerih lahko uporabi sredstva za vklepanje in vezanje, telesno silo in plinski razpršilec. Drugače je tudi opredeljeno komu in kdaj mora občinski redar poročati o svojem delu.

ZORed (2006) je zasnovan kot organizacijski predpis, ki določa ustanovitev, delovno področje, organizacijo in vodenje občinskega redarstva; pogoje za opravljanje nalog občinskih redarstev; pooblastila občinskih redarjev; uniformo, označbe in opremo; programe izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja ter preizkuse znanja pooblaščenih oseb občinskega redarstva in vsebino ter način vodenja evidenc.

Dvojmoč (2007) navaja, da ZORed (2006) temelji na načelih: občinski redarji so dolžni ravnati v skladu z ustavo, zakoni in občinskimi predpisi ter spoštovati in varovati človekove pravice in temeljne svoboščine; občinski redarji so dolžni na območju, na katerem opravljajo svoje naloge, nuditi ustrezno pomoč ogroženim ljudem ter ukrepati in uporabiti z zakonom določena pooblastila, če je ogroženo življenje, osebna varnost ali premoženje ljudi; občinski redar sme izvajati samo pooblastila, določena z zakonom tako, da z najmanjšimi škodljivimi posledicami doseže izvršitev naloge. Če je glede na okoliščine dopustno uporabiti več pooblastil, se sme uporabiti najprej tisto, ki osebi najmanj škoduje. Z uporabo pooblastila mora občinski redar prenehati takoj, ko prenehajo razlogi, zaradi katerih je bilo uporabljeno, ali ob ugotovitvi, da naloge na ta način ne bo mogel opraviti. Način izvajanja z zakonom določenih pooblastil občinskih redarjev podrobneje predpiše minister, pristojen za notranje zadeve.

2.1.3 Zakon o varstvu javnega reda in miru (2006)

Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJMR-1, 2006) določa nadzor občinskih redarjev nad kršitvami, kot so: nedostojno vedenje (7. čl.), beračenje na javnem kraju (9. čl.), uporabo nevarnih predmetov (1. odst. 11. čl.), poškodovanje uradnega napisa (12. čl.), pisanja po objektih (13. čl.), vandalizem (16. čl.), kampiranje (18. čl.), uporabo živali (19. čl.) in neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb (22. čl.).

Po mnenju Sodje (2009) je bistvo zakona v tem, da občinskim redarjem ne daje pooblastila za zagotavljanje javnega reda in miru ob kršitvah v lokalnih, zasebnih prostorih, prireditvah in zaprtih prostorih. Redarji lahko obravnavajo prekrške, ki so v lokalnih skupnostih najbolj moteči. S tem zakonom je dano občinskemu redarju ali redarki tudi pooblastilo, da brez predhodne odločbe pristojnega organa zaseže predmete prekrška, tj. sredstev za pokanje iz acetilena ali drugih primesi, če pri tem kršitelj povzroči vznemirjenje ali občutek ogroženosti.

2.2 Občinski program varnosti

Izvajanje nalog občinskega redarstva je podrobneje načrtovano z občinskim programom varnosti. Lavtar (2006) razloži, da je to akt občinskega sveta, ki ga je treba tekoče preverjati in usklajevati s predpisi in z dejanskimi potrebami občanov. Sprejme ga občinski svet, ki ga tudi vsako leto preverja in usklajuje s predpisi ter dejanskimi potrebami občanov. Program obsega naloge v zvezi z varnostjo, določene z zakoni in občinskimi predpisi, lahko pa tudi druge naloge, ki jih občinski svet določi glede na oceno varnosti v občini. Izvajanje občinskega programa varnosti je treba redno usklajevati s programi policije. Za to usklajevanje ter za redno medsebojno sodelovanje pa so odgovorni župani in vodje organizacijske enote policije, pristojne za območje občine (Lavtar, 2007). Dve ali več občin lahko sprejme skupen občinski program varnosti (ZORed, 2006, 6. čl., 2. odst.).

Zakon določa, da mora biti občinski program varnosti sprejet najpozneje v dveh letih od dneva uveljavitve ZORed (2006). Do uskladitve in sprejema programa varnosti pa te naloge in pooblastila opravlja samo policija (Lavtar, 2007). Sredstva za izvajanje občinskega programa varnosti se zagotovijo v proračunu občine (ZORed, 2006, 6. čl., 4. odst.).

3 DELO OBČINSKIH REDARSTEV

Naloge občinskega redarstva kot pooblaščen uradne osebe opravljajo vodja občinskega redarstva ali vodja medobčinskega redarstva ter občinski redarji (ZORed, 2006, 5. čl., 1. odst.).

Redar ukrepa v okviru svojih pooblastil, ki so opredeljena v zakonih in odlokih ter v opisu del in nalog njegovega delokroga. Vse pa je namenjeno zagotavljanju čim večjega reda in varnosti v cestnem prometu. Pri opravljanju nalog redar nadzoruje mirujoči promet (nad ustavljenimi in parkiranimi vozili) na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za cestni promet. Skladno z 18. členom ZVCP (1998), ki prvi kot prvi predpis dal pristojnost lokalnim skupnostim, da z odlokom predpišejo pogoje in načine za odvoz nepravilno parkiranih vozil in prikлеpanje nepravilno parkiranih vozil (Bežan, 1999), med drugim je dovoljeval tudi zgoraj navedena represivna ukrepa, ki jih redarji na marsikaterem območju še danes uporabljajo seveda po drugih sedaj veljavnih pravnih aktih. Za vodenje postopka in izdajo plačilnega naloga iz pristojnosti občinskega redarstva je pooblaščen občinski redar, za vodenje postopka in izdajo

odločbe o prekrških pa je lahko pooblaščen oseba, ki ima najmanj šesto raven izobrazbe v skladu s predpisi, ki urejajo uvedbo in uporabo klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja (ZORed-A, 2017, 20. čl., 3. odst.).

Delovno področje in naloge občinskih redarjev določa 3. člen ZORed (2006). Le to obsega nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih, varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij, skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih površinah, varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino ter vzdrževati javni red in mir.

3.1 Strokovna usposobljenost redarjev

Pogoje za opravljanje nalog določa ZORed (2006) v 20. členu. Občinski redarji se morajo strokovno usposobiti po predpisanem programu in opraviti preizkus znanja za pridobitev naziva občinski redar. Vsaka tri leta se morajo strokovno izpopolnjevati po predpisanem programu. Občinski redarji morajo imeti najmanj srednjo izobrazbo splošne ali strokovne smeri, vodja redarstva pa najmanj visokošolsko izobrazbo. Sistematično in periodično strokovno usposabljanje je pomembna predpostavka za dobro delovanje občinskih redarjev. Z enotnim strokovnim usposabljanjem bo država zagotovila enak standard usposobljenosti redarjev na vsem ozemlju države. Opraviti morajo tudi poseben program usposabljanja, ki omogoča opravljanje nalog s področja javnega reda in miru. Ta del izvaja Uprava uniformirane policije znotraj Ministrstva za notranje zadeve, podobno kot to počne za policiste (Lavtar, 2007).

3.2 Uporaba prisilnih sredstev

Iz dikcije ZORed (2006) je razbrati, da so prisilna sredstva namenjena predvsem za zagotavljanje lastne varnosti redarja pri izvajanju njegovih nalog (Sodja, 2009). Če s tem zakonom ni drugače določeno, se za izvajanje pooblastil opozorila, varnostnega pregleda, zasega predmetov in uporabo prisilnih sredstev uporabljajo določbe Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013) in podzakonskih predpisov, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov (ZORed, 2006, 10. čl., 2. odst.). Redar bo fizično silo uporabljal zgolj v samoobrambi in ne za morebitno prisilno izvajanje svojih nalog, kot jih na primer lahko policija. Sredstva za vklepanje in vezanje pa bo smel občinski redar uporabiti le zoper osebo, ki jo sme v skladu s tem zakonom zadržati, če se upira zadržanju ali hoče pobegniti (pri zasačenju pri kaznivem dejanju, ko mora obvezno poklicati policijo). Palice redar ne nosi, čeprav so prvotno pripravljavci predloga zakona razmišljali tudi o taki rešitvi (Lavtar, 2007).

Uporaba prisilnih sredstev je strogo nadzorovana. O varnostnem pregledu osebe, zasegu predmetov, zadržanju in uporabi prisilnih sredstev občinski redar pisno poroča vodji občinskega redarstva oziroma svojemu nadrejenemu ali osebi, ki jo ta pooblasti. Ta pa v primeru, da oceni, da gre za prekomerno uporabo, o tem takoj obvesti župana. Župan za strokovno oceno zakonitosti uporabe prisilnih sredstev, ki jih sme občinski redar izjemoma uporabiti, ustanovi neodvisno komisijo, v kateri sta poleg direktorja občinske uprave še predstavnik policije ter predstavnik nevladnih organizacij, zainteresiranih za nadzor nad varstvom človekovih pravic in svoboščin (ZORed, 2017, 16. in 17. čl.).

3.3 Pristojnosti redarjev

Kot navajata Kuharjeva in Tičar (2016) so pristojnosti redarstva opredeljene z Zakonom o občinskem redarstvu (ZORed, 2006), Zakonom o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, 2004), Zakonom o prekrških (ZP-1-UPB8, 2011), Zakonom o splošnem upravnem postopku (ZUP-UPB2, 2006), Zakonom o pravilih cestnega prometa (ZPrCP-UPB2, 2013), Zakonom o cestah (ZCes-1, 2010), Zakonom o motornih vozilih (ZMV, 2010), Zakonom o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1, 2006) in Zakonom o zaščiti živali (ZZZiv-UPB3, 2013).

Podzakonski akti, ki natančneje opredeljujejo redarstvo, so: Pravilnik o enotni uniformi, označbah in službeni izkaznici občinskih redarjev (2007), Pravilnik o opremi in načinu uporabe opreme občinskih redarjev (2007), Pravilnik o strokovnem usposabljanju, obdobjnem izpopolnjevanju ter preizkusu znanja občinskih redarjev (2014). Lokalne skupnosti imajo še druge predpise (odloke, odredbe), ki točneje določajo pristojnosti redarstva.

Poglavitno delovno področje občinskega redarstva predstavlja delo po Zakonu o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, 2004). ZVCP-1E (2008) je odpravil določeno nedorečenost ZVCP-1 (2004). Če upoštevamo vse spremembe in dopolnitve v 14. členu ZVCP-1 lahko rečemo, da je ZVCP-1E bolj jasno opredelil področje občinskih redarjev v prometu.

S sprejetjem novih predpisov v samostojni Sloveniji je odgovornost za zagotavljanje varnosti počasi prehajala tudi na druge organe in posameznike, ki s spremembo temeljnega Zakona o prekrških (ZP-1-UPB8, 2011) opravljajo enake naloge kot policisti, če je to določeno z zakonom. Tako je Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1, 2006) občinskim redarjem naložil odgovornost za odkrivanje, preprečevanje in ukrepanje. Jeršin (2008) navaja, da lahko pri opravljanju teh nalog občinski redarji izrekajo globe, opozorila, zasežejo predmete ter izvajajo druga pooblastila in ukrepe, ki jih imajo na podlagi zakona, podzakonskega akta in predpisov lokalne skupnosti.

3.3.1 Izvajanje nadzora

Za nadzor nad zakonitostjo dela občinskih organov, občinskih uprav in občinskih redarstev pri izvrševanju ZORed (2006) je pristojno Ministrstvo za notranje zadeve RS. Prekrške nezakonite reprodukcije, uporabo uniform in označbe občinskega redarstva pa obravnava Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve (Ministrstvo za notranje zadeve RS, n. d.). Za nadzorstvo nad izvajanjem nalog občinskega redarstva, določenih z občinskimi predpisi, je pristojen župan (ZORed, 2006, 31. čl., 1. odst.).

3.4 Sodelovanje občinskih redarjev in policistov

Sodelovanje med redarji in policisti je v ZORed (2006) jasno definirano, vendar se moramo zavedati, da sta policist in občinski redar ločena in samostojna subjekta, ki odgovarjata vsak sam za svoje delo. To velja tudi pri uporabi pooblastil oziroma vodenju prekrškovnega postopka. Laična primerjava na področju pristojnosti in

pooblastil med policistom in občinskim redarjem nas lahko zapelje v napačno posploševanje. Policisti so delavci državnega organa Policije, ki deluje kot organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve. Svoje pristojnosti in naloge črpajo iz zakonov in podzakonskih predpisov, kar pomeni, da je policija v Republiki Sloveniji dolžna nuditi varnostno storitev. Pri tem policisti izvajajo svoja primarna pooblastila, ki jim jih določa ZNPPol (2013). Občinski redarji pa so uradniki, zaposleni v občinah ali v medobčinskih organih, ki tako kot policisti pristojnosti in naloge črpajo iz zakonov in podzakonskih predpisov. Poleg navedenega pa občinskim redarjem pristojnosti in naloge določajo še občinski predpisi: statut občine, programi varnosti in občinski odloki. Po Ustavi spadajo v pristojnost občin lokalne zadeve, ki prizadevajo samo prebivalce občine in jih lahko urejajo samostojno (Sotlar in Dvojmoč, 2015).

Pomemben izziv predstavlja sodelovanje med državno policijo v lokalnem okolju (policisti z območnih policijskih postaj) in redarji pri zagotavljanju skupnega cilja: skrbeti za varnost ljudi. Cilj je, da redarji in policisti razvijejo konstruktivne odnose sodelovanja in ne tekmovanja, pri čemer je treba med policisti in redarji okrepiti raven medsebojnega zaupanja. To bi bilo mogoče na primer z izvajanjem skupnih programov usposabljanja in izpopolnjevanja. Če smo ugotovili, da je trend državne policije višja stopnja profesionalizacije policijskega poklica, moramo v prihodnje enake standarde postaviti tudi za občinske redarje. Le večja profesionalizacija njihovega dela bo pripomogla k temu, da bo država na občinska redarstva prenašala nove naloge in da bodo policisti pogosteje sodelovali z občinskimi redarji (Modic et al., 2014).

Če pogledamo razmerje med redarjem in policistom pri upravljanju skupnih nalog, vidimo, da so se občinski redarji dolžni ravnati po navodilih policista oziroma vodje policijske enote. Pogoj za omenjeno podrejenost je, da mora biti naloga, ki se opravlja skupaj, določena z zakonom. To pomeni, da sta za izvajanje nalog pristojna oba organa. Takih primerov je veliko v Zakonu o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, 2004) s spremembami in tudi nekaj v Zakonu o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1, 2006). Vendar se podrejeno razmerje med policistom in občinskim redarjem prekine v trenutku, ko začne občinski redar voditi upravni oziroma prekrškovni postopek s fizično ali pravno osebo. Občinski redarji so uradniki, ki so dolžni voditi postopke strokovno, kar pomeni, da so tudi odgovorni za svoje odločitve, zato policisti med postopkom ne smejo vplivati na njihovo odločitev. Vsekakor pa mora policist prevzeti postopek od občinskega redarja, kadar ugotovi, da bo redar s svojim ravnanjem ali odločitvijo storil kaznivo dejanje oziroma ko bi zaradi opustitve naloge utegnile nastati škodljive posledice za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje (Jeršin, 2008).

Občinska redarstva lahko s pravilno organizacijo pripomorejo k povečanju varnosti in nacionalne varnosti v celoti, in sicer kot partner policije ne pa kot neki podrejen oziroma manj vreden organ. Pri občinskih redarstvih ne moremo govoriti o mestni policiji, saj gre za naloge, ki potekajo vzporedno, in policija ob večanju pristojnosti občinskih redarstev ne izgublja pristojnosti, saj bodo aktivnosti delovale vzporedno in se bo tako zmanjšala obremenjenost policije. Treba pa bi bilo tudi opozoriti policiste na vseh nivojih policijske organizacije, da občinska

redarstva in občinske redarje sprejmejo kot enakovredne partnerje, saj bo le tako možno zagotavljati in uspešno uresničevati izvajanje zakonodaje in posledično povečati varnost ter zadovoljstvo svojih odjemalcev oziroma prebivalcev celotne države (Dvojmoč, 2006). Za zagotovitev medsebojnega sodelovanja občinskih redarstev s policijo skrbita župan in vodja organizacijske policijske enote, ki sta pristojna za območje občine (ZORed, 2006, 7. čl., 2. odst.).

4 OBČINSKA INŠPEKCIJA

Inšpekcijski nadzor je ena izmed nalog državne uprave in ena od izvirnih nalog samoupravnih lokalnih skupnosti, v okviru katere nadzirajo izvajanje in spoštovanje predpisov. Inšpekcijski nadzor je torej nadzorstvo izvajanja in spoštovanja državnih ter lokalnih predpisov. Inšpekcijski postopek je upravni postopek, v katerem se ugotavlja, ali so bili predpisi kršeni in ali se v primeru ugotovljenih kršitev izdajajo odločbe in drugi akti, s katerimi se odreja odprava napak (Tičar, Doljak in Rakar, 2016).

Med naloge občinske inšpekcije uvrščamo: nadzor nad spoštovanjem občinskega predpisa o plakatiranju ter podajanje predlogov sodniku za prekrške; sodelovanje z inšpektoratom za varstvo okolja pri odkrivanju okolju škodljivih pojavov in podatkov o povzročiteljih obremenitev okolja; popis divjih odlagališč odpadkov in predlogi za njihovo saniranje in podajanje predlogov sodniku za prekrške; nadzor nad ločenim zbiranjem odpadkov, svetovanje občanom ter podajanje predlogov sodniku za prekrške; nadzor nad izvajanjem občinskega predpisa o zimski službi, opozarjanje stanovalcev v objektih na obveznost sprotnega čiščenja snega s pločnikov in podajanje predlogov sodniku za prekrške; nadzor izvajanja zakona o pokopališki oziroma pogrebni dejavnosti in urejanje pokopališč.

Inšpekcijske službe so del občinske ali državne uprave. Njihova organiziranost za odločanje ni bistvena, ker ima inšpektor z zakonom zagotovljeno samostojnost ter sam odloča v upravnem postopku. Občinski inšpektorji imajo enake dolžnosti, pooblastila ter odgovornosti, kot jih imajo inšpektorji po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (ZIN-UPB1, 2007), ki določa, da inšpektor lahko samostojno vodi postopek ter izdaja odločbe in sklepe v upravnem in prekrškovnem postopku ter odreja druge ukrepe, za katere je pooblaščen.

Inšpektor ima polno pooblastilo za vodenje upravnega inšpekcijskega postopka že po samem zakonu. Zato od predstojnika organa (npr. od tajnika občine ali predstojnika organa skupne občinske uprave) ne potrebuje posebnega pooblastila za vodenje ali odločanje v inšpekcijskem postopku (Jerovšek, 1999).

4.1 Potrebne kompetence občinskih inšpektorjev

Delovno področje občinskega inšpektorja je zelo pestro po vsebini in zahtevnosti. Dejstvo je, da bi bila srednja izobrazba zadostna za opravljanje nalog občinskega redarstva, ne bi pa zadoščala za presojo, ali je izvajanje občinskega odloka na področju urejanja prostora ustrezno ali ne, saj je področje urejanja prostora zelo

zapleteno tako po vsebini kot tudi po postopkovni plati. Zato je torej logično, da je zahtevana visoka izobrazba. Dodaten razlog za zahtevo visoke izobrazbe je tudi pričakovano povečanje pristojnosti občine in s tem tudi razširitev delovnega področja občinskega inšpektorja. Med razlogi, ki govorijo v korist potrebi po visoki strokovni izobrazbi, je tudi ustanavljanje organov skupne občinske uprave. Če se več občin odloči, da ustanovi skupni organ za inšpekcijsko nadzorstvo, se lahko raznovrstnost dela poveča, poveča pa se lahko zahtevnost inšpekcijskih opravil, še posebej, če se v skupnem občinskem organu za inšpekcijsko nadzorstvo odločijo za delitev dela in specializacijo.

Občinski inšpektorji morajo opraviti tudi strokovni izpit. Opraviti ga morajo v šestih mesecih od dneva imenovanja za inšpektorja. Vsebino strokovnega izpita za posamezno inšpekcijsko predpiše pristojni minister za upravo (ZIN-UPB1, 2007).

4.2 Pooblastila občinskih inšpektorjev

Pooblastila občinskih inšpektorjev so po Zakonu o inšpekcijskem nadzoru (ZIN-UPB1, 2007) enaka, kot so pooblastila državnih inšpektorjev. Vsebina inšpektorjevega dela, še posebej njegova pooblastila, je pretežno policijske narave, zelo redko je zaznati svetovalno ali prepričevalno delovanje inšpektorjev. Inšpektorji imajo veliko moč, saj izdajajo odločbe, izvajajo ukrepe na kraju samem, vstopijo in pregledajo lahko prostor, prepovejo prodajo izdelka, zaprejo obratovalnico, zaslišijo stranke in priče upravnega postopka, izdajo soglasje ali ne in podobno (ZIN-UPB1, 2007, 19. čl.).

Seveda med inšpektorji obstajajo razlike glede uporabe pooblastil, še posebej zaradi področja inšpekcijskega nadzorstva, a kljub temu imajo v osnovi vsi inšpektorji na podlagi ZIN-UPB1 (2007) velika pooblastila.

4.3 Redarstvo in občinska inšpekcija

Po besedah Brejca (1999) je vsaka inšpekcija pazljiv vpogled v delovanje organa oziroma organizacije. Je kritično preverjanje nečesa s tistim, kar je določeno kot norma oziroma kot standard ravnanja. Delo inšpekcijskih služb je usmerjeno v preverjanje ustreznosti ravnanja pravnih subjektov s predpisi in s tem tudi zagotavljanje, vzdrževanje in izboljšanje standardov izvajanja dejavnosti.

Občinsko redarstvo in inšpekcijsko nadzorstvo se razlikujeta predvsem glede pooblastil. Za pooblastila občinskih inšpektorjev veljajo določbe ZIN-UPB1 (2007), ki inšpekcijska pooblastila določajo zelo široko. Občinski redarji pa so pooblašteni za opozarjanje kršiteljev, izvajanje nekaterih ukrepov v mirujočem prometu ter mandatno kaznovanje storilcev prekrškov.

Tabela 1:
Razlike v
pooblastilih
med
občinskimi
inšpekcijami
(ZIN-UPB1,
2007, 19. čl.)
in občinskimi
redarji (ZORed,
2006, 10. čl.;
ZORed-A, 2017,
2. čl.).

POOBLASTILA OBČINSKIH INŠPEKCIJ	POOBLASTILA OBČINSKIH REDARJEV
Pregledati prostore, objekte, postroje, naprave, delovna sredstva, napeljave, predmete, blago, snovi, poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo državnih organov, gospodarskih družb, zavodov, drugih organizacij in skupnosti ter zasebnikov	Opozorilo
Vstopiti na parcele in zemljišča fizičnih in pravnih oseb	Ustna odredba
Pregledati poslovne knjige, pogodbe, listine in druge dokumente ter poslovanje in dokumentacijo, kadar se vodijo in hranijo na elektronskem mediju ter zahtevati izdelavo njihove pisne oblike, ki mora verodostojno potrjevati elektronsko obliko	Ugotavljanje identitete
Zaslišati stranke in pričë v upravnem postopku	Varnostni pregled osebe
Pregledati listine, s katerimi lahko ugotovi istovetnost oseb	Zaseg predmetov
Brezplačno pridobiti in uporabljati osebne in druge podatke iz uradnih evidenc in drugih zbirk podatkov, ki so potrebni za izvedbo inšpekcijskega nadzora	Zadržanje osebe
Brezplačno vzeti vzorce blaga in opraviti preiskave vzetih vzorcev	Uporaba telesne sile, sredstev za vklepanje in vezanje ter uporaba plinskega razpršilca
Brezplačno vzeti vzorce materialov in opreme za potrebe preiskav	
Fotografirati ali posneti na drug nosilec vizualnih podatkov osebe, prostore, objekte, postroje, napeljave in druge predmete iz prve alineje	
Reproducirati listine, avdiovizualne zapise in druge dokumente	
Zaseči predmete, dokumente in vzorce v zavarovanje dokazov	
Opraviti navidezni nakup na način, da se po opravljenem nakupu izkaže s službeno izkaznico, če se na ta način lahko ugotovijo znaki prekrška oziroma podatki o kršitelju	
Opraviti druga dejanja, ki so v skladu z namenom inšpekcijskega nadzora	

Naloge inšpekcijskega nadzora ter naloge občinskega redarstva so občinske upravne naloge. Občina jih zagotavlja v sklopu svoje uprave oziroma preko v njej zaposlenih javnih uslužbencev. Z odlokom o organizaciji občinske uprave, ki ga sprejme občinski svet, lahko ustanovijo poseben organ ali notranjo organizacijsko enoto občinske uprave, ki pokriva delovna področja redarstva ter inšpekcije. Inšpekcija je razdeljena tudi na več delovnih področij, tako da so delovna mesta inšpektorjev predvidena v več organih ali notranjih organizacijskih enotah. Župan mora delovna mesta občinskih inšpektorjev in komunalnih nadzornikov vključiti v sistematizacijo delovnih mest.

Virant (1999) navaja, da se občina ne sme z drugo občino dogovoriti, da bi zanj opravljala naloge, ki po zakonu ali kakšnem drugem predpisu sodijo v pristojnost občinske uprave. Naloge komunalnega nadzorstva ali inšpekcijskega nadzorstva zagotovo sodijo med take naloge. Na podlagi tega si občina teh storitev ne more zagotoviti s pogodbo z drugo občino. To velja ne glede na to, ali predlaga izvajanje upravnih nalog tako rekoč sedežna občina – to je občina, ki je nastala na sedežu nekdanje občine.

5 UMESTITEV OBČINSKIH REDARSTEV V NACIONALNOVARNOSTNO STRUKTURO REPUBLIKE SLOVENIJE

V zadnjih letih se razvija čedalje več varnostnih, policijskih in nadzorstvenih organizacij, ki jih ustanavljajo oblasti lokalnih skupnosti. Sotlar (2015) je mnenja, da kljub temu klasične institucije nacionalnovarnostnega sistema ostajajo (so) odgovorne za zagotavljanje varnosti, reda, zaščite ter pomoči prebivalcev v lokalni skupnosti. Varnost na lokalni ravni po mnenju Tičarja (2015) ne predstavlja samo varnosti organizacij ter občanov pred kriminaliteto oziroma pred deviantnimi ravnanji posameznikov, ampak tudi druge vidike varnosti, kot so varnost okolja, varno zagotavljanje gospodarskih ter negospodarskih javnih služb ter socialna in zdravstvena varnost občanov na lokalni ravni.

Ko gre za zagotavljanje varnosti, se prepletajo trije ključni elementi: država, lokalna skupnost ter posameznik. Spremenjeni so viri ogrožanja, ki se definirajo na osnovi bolj ali manj verodostojnih zaznav strokovne javnosti ter politične elite, povzročajo premik od državocentričnega k človekocentričnemu pojmovanju ter zaznavanju varnosti. To pomeni, da se v središče varnostnih prizadevanj države ter družbe ne postavlja samo država, ampak tudi drugi subjekti, predvsem posameznik. Pri človekovi varnosti gre za to, kako ljudje opredelijo lastno varnost ter kaj jim je pomembno. Njihova percepcija pa je lahko drugačna ali celo nasprotujoča politično določenim virom ogrožanja. Kljub temu ostaja nacionalna raven zagotavljanja varnosti pomembna, kar omogoča osnovo za zagotavljanje delovanja države ter družbe s pomočjo političnih, gospodarskih, socialnih, zaščitno-reševalnih, policijskih ter celo vojaških ukrepov (Sotlar, 2015).

Sodobni pristopi zagotavljanja varnosti na lokalni ravni temeljijo na vzpostavljanju partnerstev, ki povezujejo državno ter lokalno raven oblasti, javno ter zasebno sfero ter pravosodje in socialno politiko.

V Sloveniji je večina aktivnosti kriminalne prevencije usmerjena prav v partnerstvo med različnimi subjekti na lokalni ravni. Tovrstna partnerstva svoje mesto najdejo v okviru varnostnih sosvetov ter posvetovalnih teles, ki jih župani ustanovijo v svojih občinah z namenom sodelovanja. Varnostni sosveti predstavljajo organiziran način določanja prednostnih nalog na področju kriminalne prevencije ter zagotavljanja varnosti na lokalni ravni. V njih pa sodelujejo še policisti, predstavniki šol, socialne službe, zasebna varnostna podjetja, društva, nevladne organizacije ter zasebna podjetja (Modic, 2015).

Varnostne razmere se razlikujejo glede na velikost občin oziroma od posamezne občine do občine, so lahko zelo specifične. Predstavniki občin zaznavajo raznovrstne subjekte, ki v okviru svojih pristojnosti prispevajo k varnosti na lokalni ravni. Po mnenju Modičeve (2015) predstavniki občin do neke mere razumejo in se zavedajo preventivne dejavnosti, kako pomembno je poznati vse razsežnosti varnostne problematike in da lahko na preventivnem področju, občine odigrajo pomembno vlogo. Da bi občine lahko razvile močne skupnosti, ki bi bile kos kriminaliteti ter neredu, bi si morale prizadevati za izboljšanje svojih storitev, skrbeti za povečanje socialnega kapitala in zagotavljati možnosti za ozaveščanje in izobraževanje prebivalcev. Modičeva (2015) meni, da je ključ do uspeha v na znanju temelječih postopkih, pri katerih je v ospredju predvsem iskanje ter odpravljanje temeljnih vzrokov in ne zgolj obravnavanje simptomov.

Občinska redarstva prispevajo svoj delček k zagotavljanju nacionalne in tudi globalne varnosti. Tako jih lahko v nacionalnovarnostni strukturi umestimo ob bok policiji ter drugim službam, ki zagotavljajo varnost prometa ter varujejo javni red in mir.

6 RAZVOJ TEORIJE IN RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI NA PODROČJU REDARSTVA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Varnost lahko opredelimo kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni ter gmotni obstoj posameznika ter družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbene skupnosti in narave (Grizold, 1992). Varnost na lokalni ravni je javna dobrina, ki mora biti vsem dostopna. Kot navaja Tičar (2015), opravlja občina za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev izvirne lokalne naloge. Skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, varstvo pred hrupom, za zbiranje ter odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja; skrbi za osnovno varstvo otroka ter družine, za socialno ogrožene, invalide in ostarele; skrbi za varno gradnjo, varno vzdrževanje, varno urejanje lokalnih javnih cest, javnih poti, rekreacijskih ter drugih javnih površin; v skladu z zakonom ureja promet v skupnosti; opravlja naloge občinskega redarstva, organizira komunalno-redarstveno službo ter skrbi za varnost in red; opravlja varnostno nadzorstvo nad krajevnimi prireditvami; skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč ter organizira pomoč in reševanje za primere elementarnih in drugih nesreč.

Lokalna skupnost s sosesko se ponuja kot sredstvo za opravljanje mnogih vprašanj. Vse od spoznavanja in odkrivanja odklonskosti ter kriminalitete, reševanja problemov, izvajanja skupnostnih akcij, resocializacije, korekcije, terminskih dejavnosti in rehabilitacije do preprečevanja kriminalitete ter čisto preprostega nadzorovanja, opozarjanja na nevarnost in odzivanje nanjo (Pečar, 2001).

Ko se zazremo v prihodnost in na razvoj redarstev, moramo začeti razmišljati o razvoju takega dela, ki ne bo namenjen samo represivnemu delovanju na terenu, ampak bo ob svojem delovanju deloval predvsem preventivno. Pomembno je v skupnost usmerjeno delo občinskih redarjev, kar pomeni, da bo redar skupaj s prebivalci samoupravne lokalne skupnosti reševal njihove probleme in potrebe, hkrati pa tudi represivno deloval na tistem območju, ki bo odstopal od moralnih načel ter načel sobivanja v posamezni samoupravni lokalni skupnosti. S takim delom bo prispeval k večji urejenosti in varnosti na določenem območju in s tem lokalni skupnosti povečal občutek varnosti, pripadnosti ter zaupanje v delo redarjev. Na področju občinskega redarstva bo potrebnega še veliko razvoja, tako v praksi kot teoriji.

Vrsta in število znanstvenih oziroma strokovnih del slovenskih avtorjev od leta 2006 do 2017 je prikazana v spodnji tabeli.

VRSTA OBJAVE	ŠTEVILO OBJAV
Doktorske disertacije	pribl. 2*
Magistrske naloge	pribl. 20*
Diplomske naloge	pribl. 70*
Monografije (knjige, učbeniki, zborniki posvetov brez zaključnih del)	pribl. 13*
Članki	pribl. 25*
SKUPAJ	pribl. 130*

Vir: COBISS, 22. 2. 2017

*Podana je približna ocena, saj v COBISS-u niso vpisana vsa dela.

Tabela 2:
Vrsta in število znanstvenih in strokovnih del slovenskih avtorjev v zvezi z občinskim redarstvom v letih 2006–2017

Iz tabele 2 je razvidno, da je področje redarstva zelo zanimivo za študijsko proučevanje, saj se vedno več študentov odloča za izdelavo zaključnega dela na temo redarstev. Ker je redarstvo v Sloveniji mlada dejavnost, je na tem področju potrebnega še veliko raziskovanja. Kljub uspešnemu odzivu mladih je bilo na navedeno temo najdenih le približno 130 objav.

7 ZAKLJUČEK

V Sloveniji ima razvoj občinskih redarstev dokaj kratko tradicijo, saj se je začelo pojavljati šele leta 1998 z Zakonom o varnosti cestnega prometa (ZVCP, 1998). Na slovenskih tleh se je dejavnost začrtala leta 2006 z Zakonom o občinskem redarstvu (ZORed), kjer so opredelili celotno organizacijo, naloge, sestavo in delovno področje občinskih redarjev. Večanje pristojnosti občinskim redarjem bo izrednega pomena, saj bodo morali trenutno delo, ki je po večini represivno, spremeniti ter začeti zagotavljati splošno varnost za prebivalce samoupravne lokalne skupnosti. Posledično bo morala tudi država zagotoviti uspešen razvoj dejavnosti, in sicer tako, da bo zagotovila zadostno število redarjev, zagotavljala, izvajala in pripravljala različna usposabljanja, izpopolnjevanja ter izobraževanja in zagotovila finančno podporo.

Z dvigom izobrazbe se redarjem večja število opravil, in sicer ugotavljajo identiteto oseb, izrekajo mandatne kazni na kraju prekrška, dajejo obvestila voznikom, ki nepravilno parkirajo vozilo, izdajajo obvestila o prekrških, odrejajo priklenitev nepravilno parkiranih vozil in prav tako lahko odredijo odvoz takega vozila. S kakovostnim delom, organizacijo in izobrazbo so lahko občinska redarstva enakovreden partner policije, kajti gre za naloge, ki potekajo hkrati, in se s tem obremenjenost policije zmanjšuje. Le s povečanjem sodelovanja redarstev s policijo bo mogoče uspešno zagotavljati varnost ter zadovoljstvo prebivalcev samoupravne lokalne skupnosti.

Za človeka je pomembna lastna varnost, ki postaja zmerom bolj cenjena dobrina v družbi. Kot je že omenjeno, je zelo pomembno partnerstvo med redarstvi ter policijo na lokalni ravni. Nadaljnji razvoj bo stremel k cilju pozitivnih odnosov sodelovanja in ne tekmovanja med omenjenima subjektoma. Z izvajanjem skupnih usposabljanj, izpopolnjevanj in izobraževanj bi povečali medsebojno zaupanje, kar pa privede do dejstva, da redarji niso nekakšen podrejen ali manj vreden organ, ampak jih v nacionalnovarnostni strukturi lahko umestimo ob bok policiji ter ostalim službam, ki zagotavljajo varnost v lokalni skupnosti.

Trdimo lahko, da je občinsko redarstvo v Sloveniji mlada dejavnost, a se kljub temu hitro razvija in se pozitivno sprejema s strani lokalne skupnosti. Povečanje sodelovanja redarjev s policijo in prebivalci bo izboljšalo razvoj ter povečalo varnost in zadovoljstvo na območjih posamezne lokalne skupnosti. Razvoju je treba pustiti dovolj časa, da se najdejo oziroma zaznajo napake, nejasnosti ter pomanjkljivosti v teoretičnih okvirih in nato skozi pridobljene izkušnje izboljšati delo in zakonsko ureditev.

Spremembe zakonodaje v letu 2017 prinašajo občinskim redarjem nekoliko več pristojnosti oziroma njihovo prenovljeno opredelitev. V javnosti se marsikdaj pojavljajo vprašanja o tako imenovani »mestni policiji«, menimo, da je o le-tej še prezgodaj govoriti. V samem zakonodajnem okviru pa pogrešamo predvsem jasnost nadzorstvenih funkcij nad delom občinskih redarjev, neodvisnih od občinskih uprav in županov, nato jasno v vsakem trenutku izmerjeno število občinskih redarjev tako v celotni Republiki Sloveniji kakor tudi v posameznem občinskem redarstvu.

Ne glede na navedeno pa je še vedno temeljno vprašanje dualizma sistema delovanja policije in občinskih redarstev na eni strani ter graditev pluralnega sistema zagotavljanja varnosti tudi s pomočjo občinskih redarstev, kajti iz zakonodaje in raziskav lahko vidimo, da občinska redarstva ravno ne uživajo visokega ugleda v javnosti na eni strani, na drugi strani pa si ga s svojo promocijo poklica niti ne dvigujejo.

V prihodnosti bo treba raziskovalno delo usmeriti predvsem v pristojnosti/pooblastila na eni strani ter dolžnosti občinskih redarstev na drugi, kar pa se nadzora tiče pa postaviti primerno civilno družbeno nadzorstvo nad delovanjem enega od sistemov za zagotavljanje varnosti in sam razvoj komunikacijskih, poklicnih in ostalih standardov dela občinskih redarstev.

UPORABLJENI VIRI

- Bežan, I. (1999). Naloge in oprema pooblaščenih delavcev občinskega redarstva. V S. Vlaj (ur.), *Občinske inšpekcije* (str. 46–48). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
- Brejč, M. (1999). Občinske inšpekcijske službe. V S. Vlaj (ur.), *Občinske inšpekcije* (str. 9–17). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
- Dvojmoč, M. (2006). Umestitev občinskih redarstev v nacionalno-varnostno strukturo Republike Slovenije. V B. Lobnikar (ur.), *Raznolikost zagotavljanja varnosti: 7. dnevi varstvoslovja* (str. 180–189). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Dvojmoč, M. (2007). Umestitev občinskih redarstev v nacionalno-varnostno strukturo Republike Slovenije. *Varstvoslovje*, 9(3/4), 251–258.
- Grizold, A. (1992). Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti. V A. Grizold (ur.), *Razpotja nacionalne varnosti: Obramboslovne raziskave v Sloveniji* (str. 59–93). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jerovšek, T. (1999). Pravila za delo občinskih in mestnih inšpekcijskih služb. V S. Vlaj (ur.), *Občinske inšpekcije* (str. 24–30). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.

- Jeršin, R. (2008). Naloge pooblaščenih uradnih oseb občinskega redarstva včeraj, danes in jutri. V J. Šifrer (ur.), *Javna in zasebna varnost: 9. slovenski dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede. Pridobljeno na <https://www.fvv.um.si/dv2008/zbornik/clanki/Jersin1.pdf>
- Juvan Gotovac, V. (2001). Predpisi o lokalni samoupravi. V S. Vlaj (ur.), *Vodnik po slovenski lokalni samoupravi* (str. 8–24). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
- Kuhar, S. in Tičar, B. (2016). Legal regulation of the Slovenian police and the municipal warden service. *Varstvoslovje*, 18(4), 381–399.
- Lavtar, R. (2004). Nova vloga občinskega redarstva. *Pravna praksa*, 23(36), 16–18.
- Lavtar, R. (2006). Celovita zakonska ureditev občinskega redarstva. *Časopis: Časopis Skupnosti občin Slovenije*, (35, 36, 37), 12–15.
- Lavtar, R. (2007). Zakon o občinskem redarstvu. *Pravna praksa*, 26(2), 19–20.
- Milunovič, V. (2001). Premoženje in učinkovito financiranje občin. V S. Vlaj (ur.), *Vodnik po slovenski lokalni samoupravi* (str. 82–96). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
- Ministrstvo za notranje zadeve RS. (n. d.). *Občinsko redarstvo*. Pridobljeno na http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/obcinsko_redarstvo/
- Modic, M., Lobnikar, B. in Dvojmoč, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: Analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
- Modic, M. (2015). Vloga in vidiki sodelovanja občin pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni – predstavitev ugotovitev ciljnega raziskovalnega dela. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 46–54). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Pečar, J. (2001). Policija v lokalni skupnosti. V M. Pagon (ur.), *Dnevi varstvoslovja* (Knj. 1, str. 95–101). Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Pravilnik o notni uniformi, označbah in službeni izkaznici občinskih redarjev. (2007, 2010). *Uradni list RS*, (103/07, 64/10).
- Pravilnik o opremi in načinu uporabe opreme občinskih redarjev. (2007). *Uradni list RS*, (78/07).
- Pravilnik o strokovnem usposabljanju, obdobjem izpopolnjevanju ter preizkusu znanja občinskih redarjev. (2014). *Uradni list RS*, (48/14).
- Sodja, B. (2009). Usposabljanje občinskih redarjev. *Časopis: Časopis skupnosti občin Slovenije*, (64, 65), 5–7.
- Sotlar, A. (2015). Reševanje varnostnih problemov – med nacionalno, lokalno in človekovo varnostjo. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 26–33). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Sotlar, A. in Dvojmoč, M. (2015). Municipal warden services in the pluralised policing environment in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 66(4), 330–341.
- Tičar, B. (2015). Pravna ureditev varnosti na lokalni ravni. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 34–45). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Tičar, B., Doljak, E. in Rakar, I. (2016). Inšpekcijski nadzor na centralni in lokalni ravni ter njegov prispevek k varnosti v občinah. V B. Flander, I. Areh in T.

- Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik povzetkov: 17. slovenski dnevi varstvoslovja* (str. 31). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Virant, G. (1999). Skupna (medobčinska) redarska in inšpekcijska služba. V S. Vljaj (ur.), *Občinske inšpekcije* (str. 18–23). Ljubljana: Inštitut za lokalno samoupravo pri Visoki upravni šoli.
- Zakon o cestah (ZCes-1). (2010, 2012, 2015). *Uradni list RS*, (109/10, 48/12, 46/15).
- Zakon o financiranju občin (ZFO-1). (2006, 2008, 2011, 2015). *Uradni list RS*, (123/06, 57/08, 36/11, 14/15).
- Zakon o inšpekcijskem nadzoru (ZIN – UPB1). (2007, 2014). *Uradni list RS*, (43/07, 40/14).
- Zakon o motornih vozilih (ZMV). (2010, 2015, 2016). *Uradni list RS*, (106/10, 23/15, 68/16).
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013, 2015, 2017). *Uradni list RS*, (15/13, 23/15, 10/17).
- Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006, 2017). *Uradni list RS*, (139/06, 9/17).
- Zakon o policiji (ZPol). (1998, 2009, 2010). *Uradni list RS*, (49/98, 66/09, 22/10).
- Zakon o pravilih cestnega prometa (ZPrCP-UPB2). (2013, 2016). *Uradni list RS*, (82/13, 68/16).
- Zakon o prekrških (ZP-1-UPB8). (2011, 2016). *Uradni list RS*, (21/13, 111/13, 32/16).
- Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP-UPB2). (2006, 2007, 2008, 2010, 2013). *Uradni list RS*, (24/06, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13).
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o občinskem redarstvu (ZORed-A). (2017). *Uradni list RS*, (9/17).
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1). (2006). *Uradni list RS*, (70/06).
- Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP). (1998, 2000, 2002). *Uradni list RS*, (51/05, 61/00, 21/02, 67/02).
- Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1). (2004, 2008, 2010). *Uradni list RS*, (56/08, 58/09, 36/10).
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1E). (2008). *Uradni list RS*, (37/08).
- Zakon o zaščiti živali (ZZZiv-UPB3). (2013). *Uradni list RS*, (38/13).
- Žaberl, M. (2016). Normativna ureditev pooblastil občinskega redarja. V B. Flander, I. Areh in T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik povzetkov: 17. slovenski dnevi varstvoslovja* (str. 57). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.

O avtorju:

Dr. Miha Dvojmoč, predavatelj, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru. E-pošta: miha.dvojmoc@fvv.uni-mb.si